

Introducció

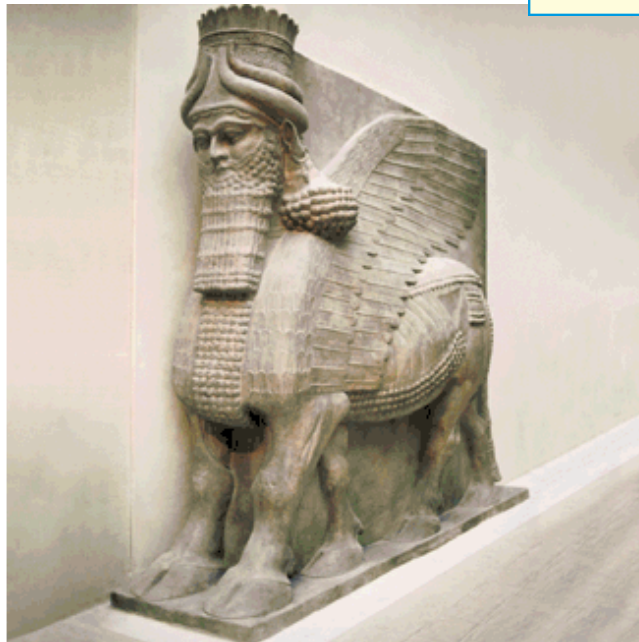
Fa uns 6000 anys, les millores agrícoles van facilitar l'aparició de societats més pròsperes i complexes. A més, molts llogarets neolítics es van transformar en ciutats i van sorgir les primeres grans civilitzacions urbanes.

L'agricultura es va difondre per les extenses planes al voltant dels rius Tigris i Eufrates, a Mesopotàmia, i del Nil, a Egipte.

En aquestes terres, la producció agrícola va augmentar, s'hi desenvoluparen l'artesania i el comerç, i van sorgir les primeres formes d'Estat.

A més, en aquestes civilitzacions es va inventar l'escriptura, que ens permet un coneixement més gran dels pobles del passat, perquè en tenim documents escrits.

M E S O P O T À M I A	Primeres ciutats	REGNE D'ACCAD	IMPERI BABILÒNIC	IMPERI ASSIRI	IMPERI PERSA							
IV mil·lenni a.C.	3000 a.C.	III mil·lenni a.C.	2000 a.C.	II mil·lenni a.C.	1000 a.C.	I mil·lenni a.C.	Naixement de Crist					
E G I P T E	Divisió d'Egipte	Unificació de l'Alt i el Baix Egipte	IMPERI ANTIC	Invasions	IMPERI ANTIC	Invasions	IMPERI NOU	Invasions	ÈPOCA TARDANA			
Faraons		Narmer	Keops Kefren				Ramsès II Amenofis IV		Egipte sota dominació persa	Egipte sota dominació grega	Egipte sota dominació romana	
Esdeveniments		Escripura jeroglífica	Piràmides				Conquestes		Darios I	Alexandre el Gran	Cleopatra VII	Alexandria

Mesopotàmia

- Les societats neolítiques del **Creixent fèrtil** havien començat a transformar-se cap al IV mil.leni a. C., tal com has estudiat, gràcies al treball dels metalls i el desenvolupament de l'agricultura. Aquests canvis van permetre la **creació de civilitzacions** (estat cultural propi de les societats humanes més avançades pel nivell de la seva ciència, art, idees i costums)
- **MESOPOTÀMIA** és una paraula grega que significa “terra entre rius”.

La **terra** en aquesta regió era molt **fèrtil** gràcies a la humitat aportada pels rius, però també estava subjecta a crescudes i inundacions irregulars i difícils de predir. A més, a la part més baixa, on s'uneixen els dos rius, es formaven gran zones pantanoses.

Per tal d'evitar les inundacions i ampliar el sòl cultivable, els seus habitants van haver de **construir dics i canals** per a drenar (donar sortida a l'aigua acumulada) la terra. Alhora, per tal de regar les terres que quedaven més allunyades del riu, van desenvolupar tècniques d'irrigació (sistemes utilitzats per a regar un terreny).

Aquestes millores tècniques, unides al perfeccionament de les eines, van permetre **augmentar la producció** agrícola i obtenir excedents. Això va afavorir l'increment del **comerç** i l'especialització del treball. D'altra banda, aquests grans rius eren una via de comunicació que va facilitar els intercanvis comercials i culturals.

La construcció i el manteniment de les obres de drenatge i d'irrigació, així com el control dels excedents, van provocar l'aparició d'un grup social privilegiat i d'una autoritat. Així doncs, els poblats es van convertir a poc a poc en grans ciutats estat.

- **L'economia**

La base de l'economia eren **l'agricultura i la ramaderia**. La terra era propietat de l'Estat, motiu pel qual els agricultors i ramaders que la treballaven havien d'oferir al rei o al temple una part de la collita com a impost.

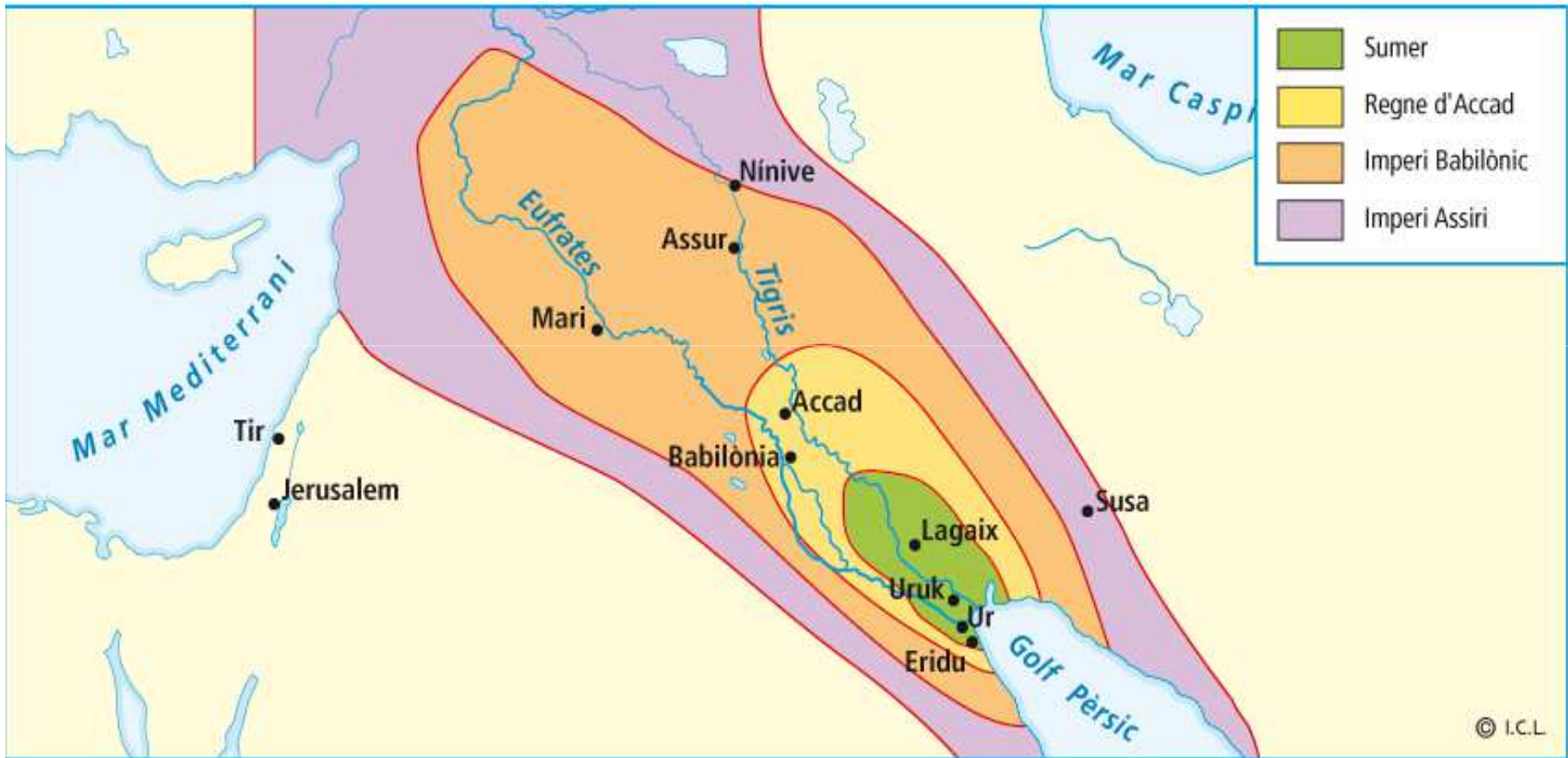
L'estat també controlava el **comerç**: comerciava directament amb els excedents agrícoles i, a més, rebia impostos dels artesans i comerciants.

Aquests impostos servien per a mantenir les classes privilegiades(rei, nobles, sacerdots i funcionaris). A més, també s'utilitzaven per a dur a terme les grans obres, com canalitzacions i dics, muralles, el temple...

1. Mesopotàmia, terra entre dos rius

• 1.1. LES PRIMERES CIUTATS ESTAT

- La primera civilització urbana va sorgir cap al IV mil·lenni a.C. a la Baixa Mesopotàmia. A Sumer, una zona de planes fèrtils regades pels rius Tigris i Eufrates, hi van sorgir les primeres ciutats Estat(Ur, Uruk, Lagaix i Eridu), que eren independents les unes de les altres.
- Les ciutats eren encerclades per muralles i al voltant hi havia camps de conreu amb canals de regatge que aprofitaven l'aigua dels rius. La majoria dels habitants eren agricultors i pastors.
- La prosperitat agrícola va permetre que una part de la població es dediqués a d'altres feines (artesans) i que vengués els seus productes al mercat. Els comerciants van començar a fer servir la moneda (peces de plata amb forma de disc o d'anell) per als intercanvis.
- Al centre de la ciutat hi havia el temple (ziggurat) dedicat al déu que la protegia. Hi vivien els sacerdots, que controlaven les collites i el comerç i imposaven tributs.
- El cap dels sacerdots tenia el poder religiós i polític de la ciutat. Tenia funcionaris(administradors i escribes), que l'ajudaven en les tasques administratives.
- Els conflictes entre ciutats veïnes per controlar la terra van fer que apareguessin caps militars, que van acabar dominant les ciutats i es van convertir en monarques. Les guerres van fer augmentar el nombre d'esclaus, que eren reclutats entre els presoners dels territoris sotmesos.

Relleu del palau del rei assiri Assurbanipal, a Nínive, en què hi ha representada una escena de cacera de lleons (segle VII a.C.).

- **1.2. ELS PRIMERS IMPERIS**
- Entre el III i el I mil·lenni a.C. les terres de Mesopotàmia van estar dominades per diversos pobles. A mitjan III mil·lenni a.C. el rei Sargon ocupà la Baixa Mesopotàmia i creà el regne d'Accad.
- Cap al 1800 a.C. la ciutat de Babilònia es va imposar a la resta de ciutats de Mesopotàmia i va formar l'Imperi Babilònic. En època del rei Hammurabi (1750 a.C.) es va redactar el primer codi de lleis conegut.
- Cap al 1300 a.C., en aquest mateix territori, els assiris hi van crear un gran imperi, amb la capital a Nínive, que s'estenia des del golf Pèrsic fins al mar Mediterrani. Al segle VI a.C. en aquestes mateixes terres els perses hi aixecaren un nou imperi que es va expandir fins al riu Indus.

La societat jerarquitzada

L'origen de l'escriptura

L'escriptura es va crear a les ciutats mesopotàmiques cap a l'any 3500 a.C.

Els funcionaris i els sacerdots havien de controlar la propietat de la terra, les collites, els impostos, etc.. I van començar a fer anotacions per dur estrictament la comptabilitat.

Més endavant els reis van utilitzar els sistemes d'escriptura per redactar ordres, fixar les lleis i publicar codis (compilacions de lleis). També es van començar a escriure textos literaris i religiosos que deixaven constància de les creences d'aquests pobles.

Escriptura pictogràfica i escriptura cuneïforme

Les primeres formes d'escriptura es basaven en dibuixos senzills (pictogrames) que representaven objectes o idees (escriptura pictogràfica)

Després van sorgir els ideogrames que representaven accions o conceptes més generals.

Més endavant els signes es van anar simplificant i cada signe tenia el valor fonètic d'una síl·laba: és el que coneixem com a escriptura cuneïforme.

El pictograma és un dibuix simplificat que representa l'objecte aludit. Quan el símbol del "sol" representa a més la idea de dia es converteix en Ideograma.

Com es feia l'escriptura cuneïforme

Aquesta escriptura consistia a fer incisions amb un punxó de punta triangular sobre tauletes d'argila tova humida, que deixaven assecat al sol perquè s'endurissin.

Era difícil arribar a conèixer tots els signes per això aquesta tasca era reservada a uns especialistes **els escribes.**

La religió

- Eren politeistes, és a dir, adoraven molts déus. Els seus déus estaven relacionats amb l'economia agrícola (culte a l'aigua i a la fertilitat de la terra) i pastoral (culte al cel i als astres).
- Cada ciutat estat tenia el seu propi déu protector al qual dedicava el ziggurat
- La religió mesopotàmica no ofería l'esperança d'una vida millor després de la mort, ni esperava la immortalitat; per tant, aplicava els seus coneixements per tal de millorar l'existència terrenal.

Les matemàtiques i l'astronomia

- Les matemàtiques van tenir un gran desenvolupament. Cal destacar que van utilitzar el sistema sexagesimal per a efectuar els seus càlculs, d'on prové la divisió de l'hora en seixanta minuts i del minut en seixanta segons. També van desenvolupar l'astronomia, ja que calia conèixer amb precisió les crescudes cícliques dels rius i preveure les inundacions. Van establir un calendari amb un any de 360 dies.

El dret

- El dret va sorgir per solucionar conflictes i administrar justícia. Els sumeris ja van recopilar **lleis**, però no es van escriure fins al III mil.lenni a. C. a les principals ciutats mesopotàmiques. Els primers codis van ser els de Lagaix i Ur, però el que es conserva de manera més completa és el Codi d'Hammurabi de Babilònia.
- Les lleis eren d'origen diví i tenien com a principi bàsic al Llei del Talió, és a dir, s'imposava un càstig igual al dany que s'havia sofert. És el que es coneix com a “ull per ull, dent per dent”. Les penes eren molt dures i de vegades s'aplicava la pena de mort.

2. L'art mesopotàmic

• 2.1. L'ARQUITECTURA

• L'arc i la volta

- A Mesopotàmia la manca de pedreres i de jaciments de marbre feia impossible utilitzar aquests materials en la construcció perquè no podien aixecar murs ni columnes resistents per aguantar el pes del sostre.

- Per cobrir l'espai que quedava entre dos murs o dues columnes van idear l'arc i la volta, l'aportació mesopotàmica més important a l'arquitectura.

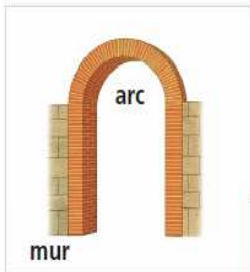
- Per construir arcs i voltes feien servir ma-ons, col·locats en forma semicircular, que recolzaven sobre els murs, fets també amb maons.

• Temples i palaus

- El ziggurat (temple) i el palau van ser les dues grans construccions de les ciutats mesopotàmiques.

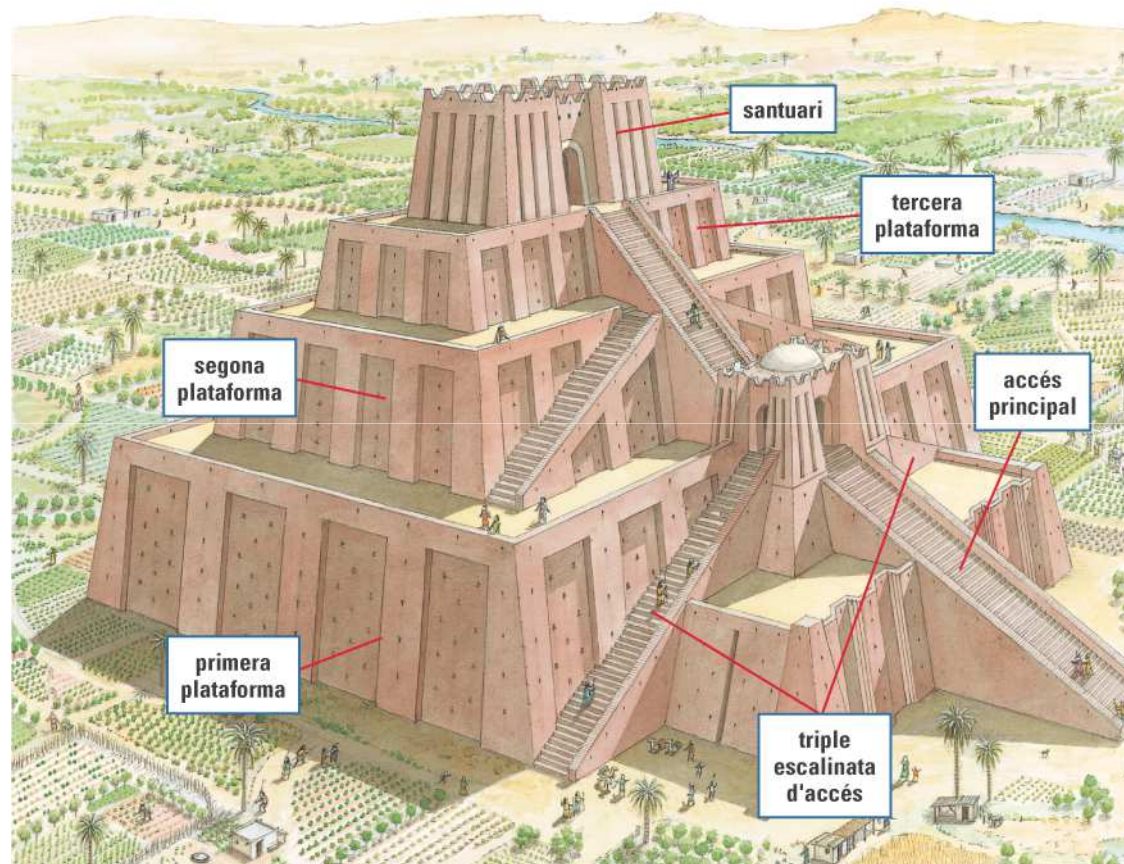
- Es construïen amb maons de fang cuit o assecat al sol (tova) i es recobrien amb betum per fer-los impermeables a la pluja. Però la tova és poc resistent i per això s'han conservat pocs d'aquests monuments.

- Per amagar la tova i decorar els edificis, hi posaven uns revestiments de ceràmica vidrada de colors brillants, amb motius florals i geomètrics, o bé amb escenes de guerra o de caça.

Per comunicar-se amb els déus els mesopotamis van aixecar ziggurats, uns temples en forma de piràmide truncada construïts superposant diverses terrasses. Al capdamunt de tot hi havia el santuari, que era la residència dels déus.

•Reproducció de la *Porta d'Ixtar*, a l'antiga ciutat de Babilònia (segle VI a.C.). La porta original es conserva al Museu de Pèrgam, a Berlín.

El Ziggurat de Ur

El ziggurat era l'eix i l'edifici religiós més important a les ciutats de Mesopotàmia, i la seva monumentalitat el feia destacar sobre la resta de la ciutat.

Era un temple immens en què h havia estances per als sacerdots, magatzems i tallers.

Era considerat la casa dels déus a la terra, i es construïa de forma escalonada, amb diverses plataformes que es sustentaven entre elles.

Estava rematat al capdamunt per un santuari on els sacerdots celebraven els ritus religiosos i des d'on observaven el firmament.

El material emprat per a la seva construcció eren maons, i en la seva forma destaquen les rampes exteriors per accedir a les diferents plataformes i sectors d'habitatge.
Només hi ha arcs a l'entrada del santuari i entre l'accès principal i la segona plataforma

- **2.2. L'ESCULTURA**

- En escultura destaquen unes petites estàtues d'orants, que representen homes i dones en actitud de pregar.
- També sobresurten les estàtues de déus o reis Gudea de Lagaix, que s'elaboraven seguint sempre uns models establerts.
- Per decorar els murs i les portes dels temples i dels palaus utilitzaven relleus amb representacions de reis i de reines, o d'animals monstruosos que guardaven el recinte.
- També es feien unes esteles de pedra on esculpien escenes de victòries militars o de caça.

Naram-Sin
commemora
el triomf
sobre els
enemics

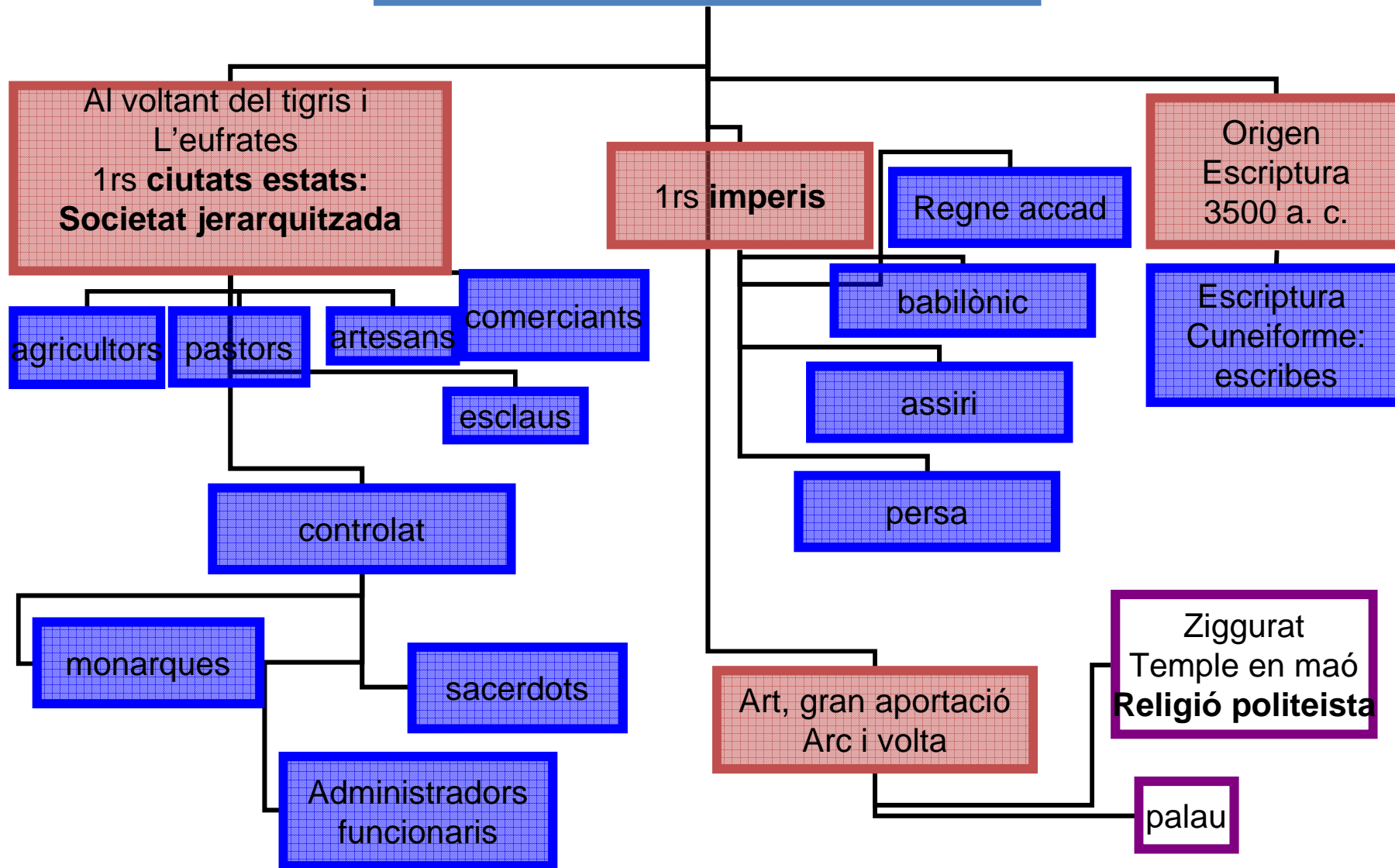

mntanya
dels déus

exèrcit que
acompanya
el monarca

Mesopotamia, terra entre dos rius

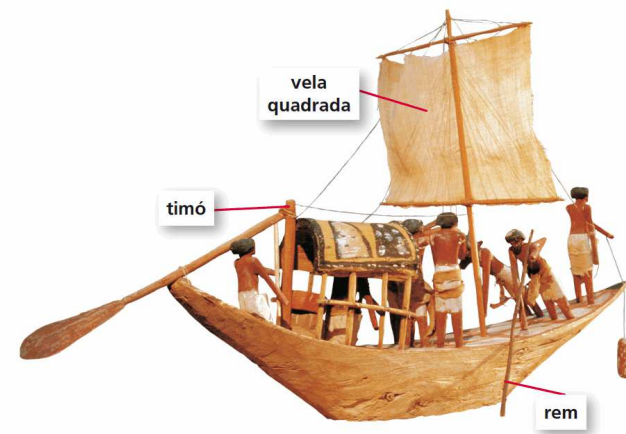

3. Egipte, el Nil i el desert

- **3.1. EL MARC GEOGRÀFIC**

- La situació geogràfica d'Egipte presenta dos avantatges: d'una banda, té un desert que l'aïlla dels enemics i, de l'altra, el Nil té un règim de crescudes que permet irrigar i fertilitzar les terres de conreu per allà on passa.
- A Egipte es distingeixen dues grans regions: el Baix Egipte, una vall extensa formada pel delta del Nil, i l'Alt Egipte, una terra àrida on només hi pot haver vida a l'estreta zona regada per l'aigua del Nil.
- Entre el V i el IV mil·lenni a.C. les tribus que vivien disperses arreu del territori egipci es van anar concentrant a la riba del Nil, que els proporcionava aigua i pesca abundant.

Talla en miniatura que representa una barca egípcia de vela com les que ciculaven pel Nil.

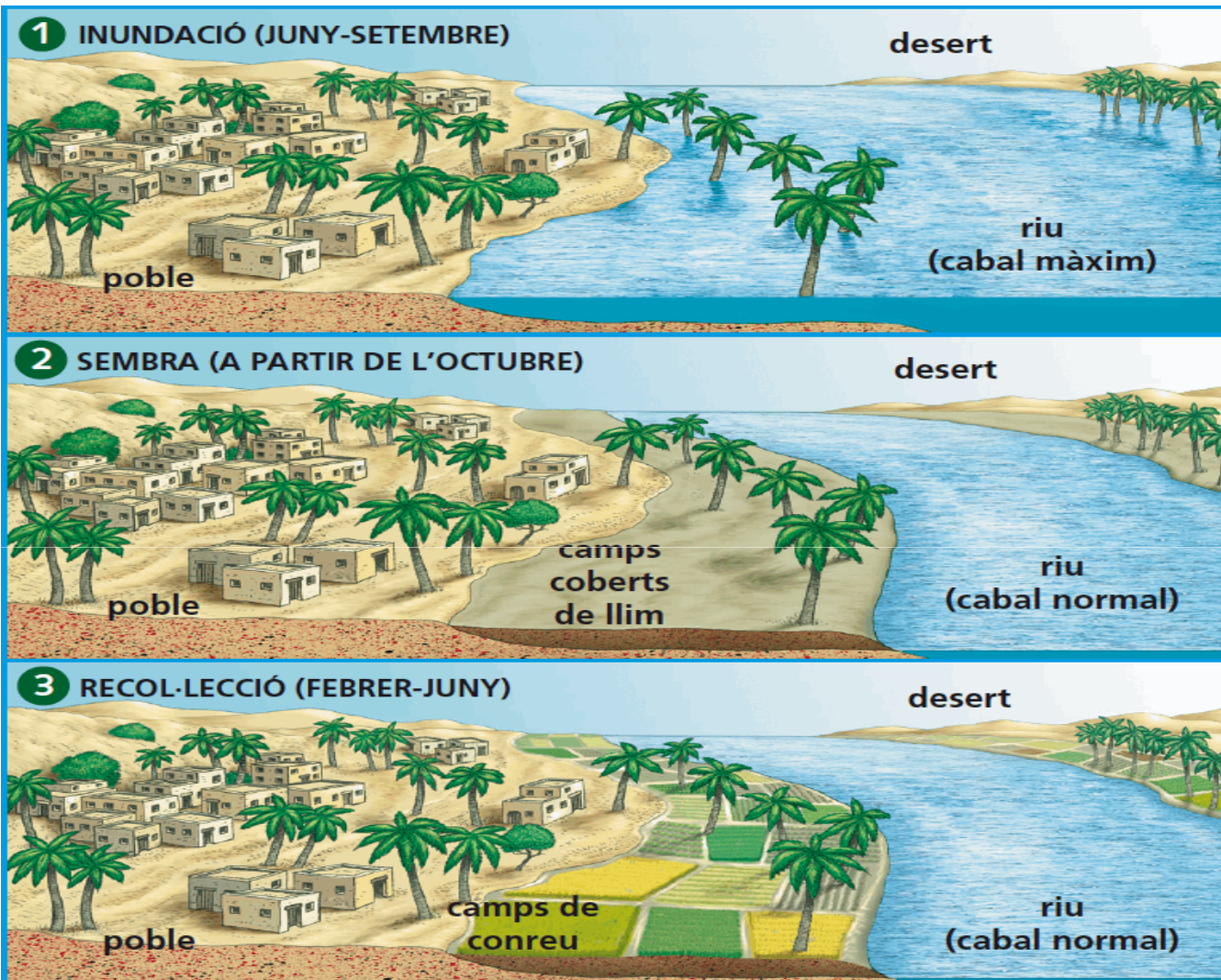

- **3.2. L'APROFITAMENT DE L'AIGUA**

- Cada primavera a les terres on neix el Nil hi plou torrencialment i aquestes pluges n'alimenten el cabal. Des del començament del juny fins al setembre el riu creix i flueix cap al mar en una tranquil·la i poderosa crescuda que inunda totes les terres de la riba. A l'octubre l'aigua comença a davallar i deixa un llim negre que fertilitza els camps de conreu.
- Al començament aquestes crescudes del riu plantejaren molts problemes per a l'agricultura, perquè la terra propera al Nil quedava inundada, mentre que a la resta del territori continuava àrida.
- Els egipcis van aprendre a controlar les crescudes del riu construint dics i canals per contenir l'aigua, emmagatzemar-la i distribuir-la per les terres del voltant. Així van ampliar la superfície conreada i la producció agrícola va créixer.
- El Nil es va convertir en la gran via de comunicació d'Egipte. Barques de canya de papir o de fusta recorrien el riu amb mercaderies, i a la riba s'hi van construir grans ciutats, com Memfis o Tebes.

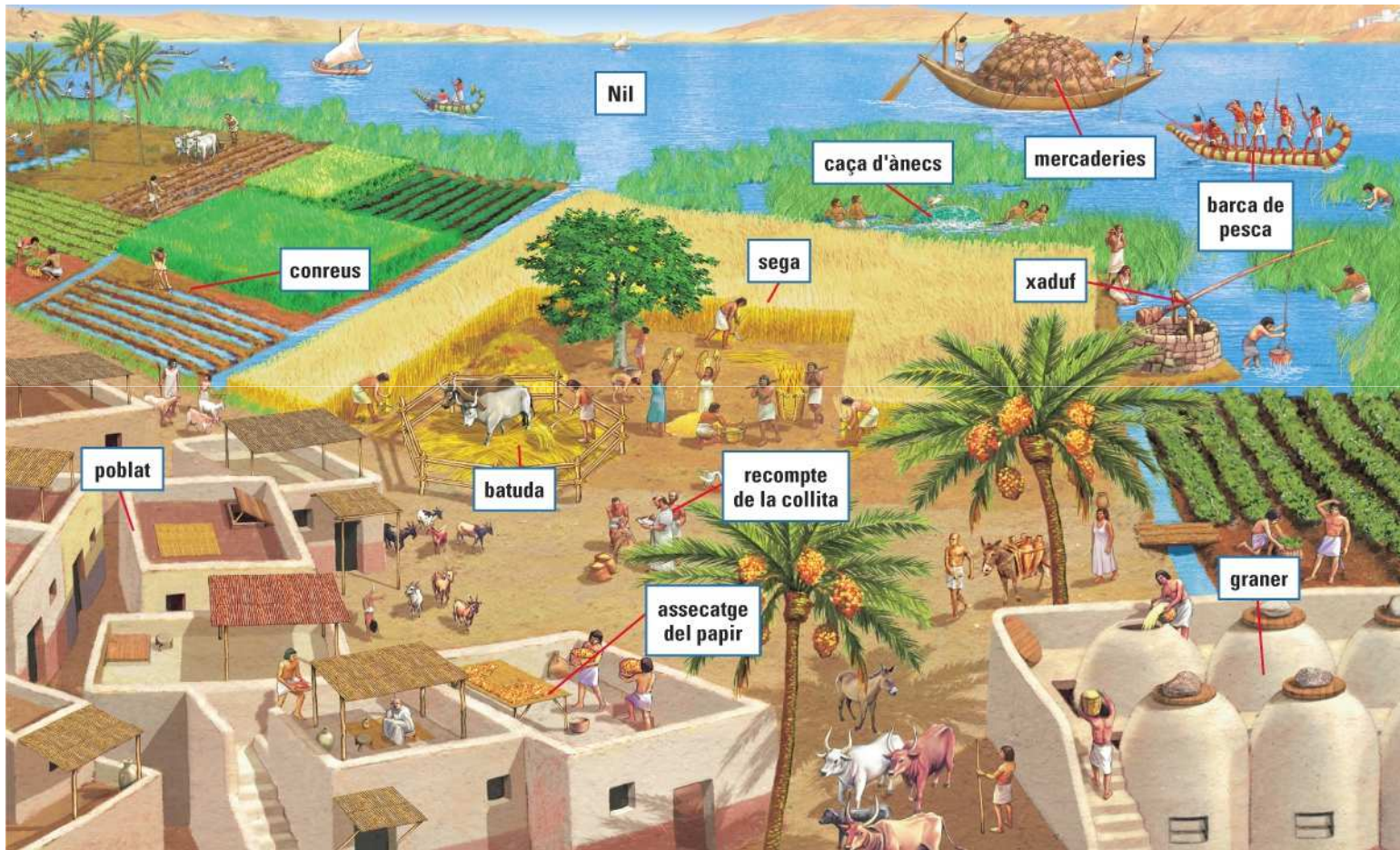
- **3.3. ELS AVENÇOS TÈCNICS**

- Per fer aquestes tasques, els egipcis van aconseguir desenvolupar el càlcul i la geometria, van crear sistemes de comptabilitat, van inventar tècniques de construcció i hidràuliques i van establir un calendari per preveure les crescudes del Nil.
- Als temples es feien les observacions astronòmiques i els càlculs matemàtics. Es va dividir l'any en 365 dies, i el dia, en 24 períodes.

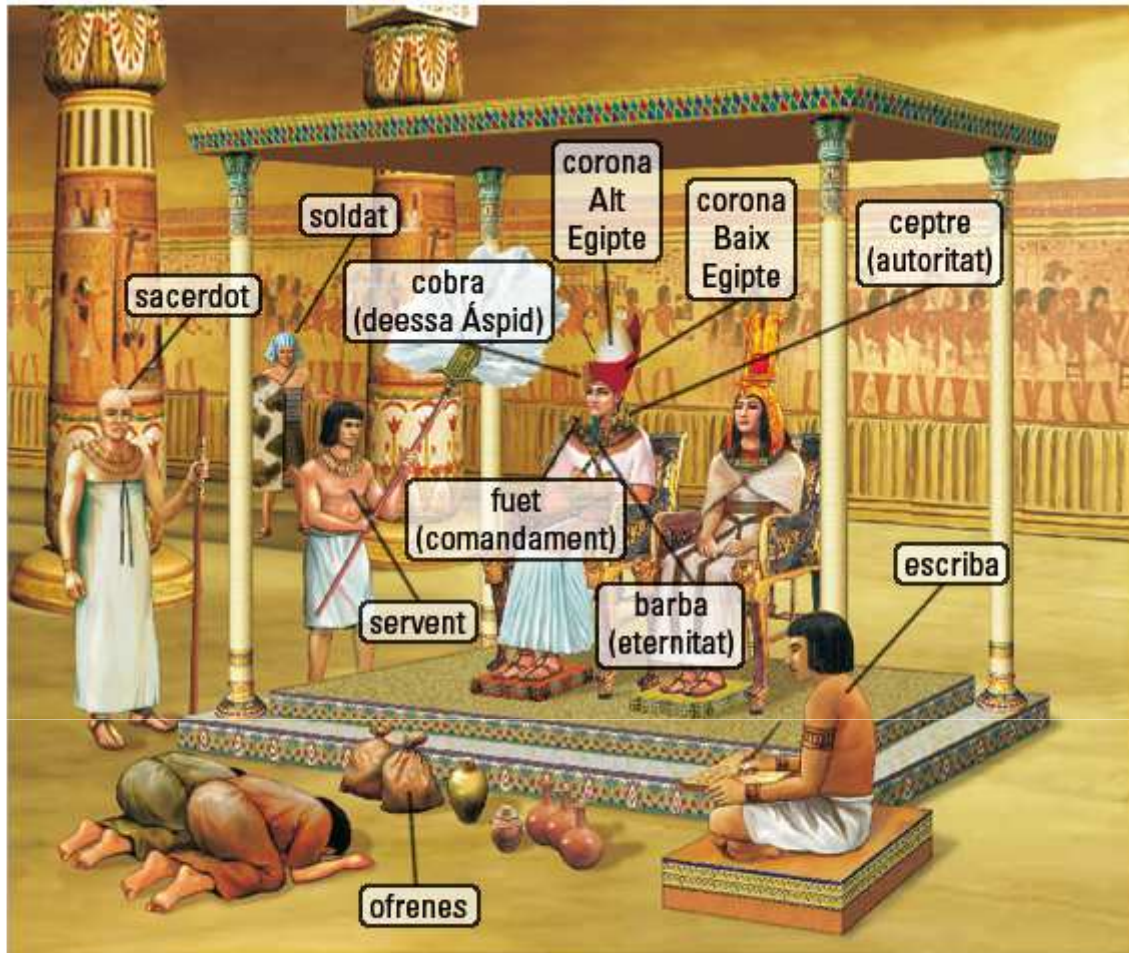

4. L'Egipte dels faraons

- Cap al 3000 a.C. el faraó Narmer va unificar l'Alt Egipte i el Baix Egipte i es va coronar amb els atributs de tots dos regnes. Així va començar un seguit de dinasties (o famílies reials) que regnaren durant més de dos mil cinc-cents anys.
- **4.1 L'ESTAT EGIPCI**
- L'organització de l'Estat egipci era dominada per un rei, anomenat faraó, que vol dir "casa gran". Tenia un poder absolut, simbolitzava la unitat del país i els súbdits consideraven que era un déu.
- El faraó era qui garantia l'ordre i la justícia i la seva autoritat era incontestable. Era amo de totes les terres i el seu domini es basava en el control de les obres de canalització i d'irrigació dels conreus i en el monopoli del comerç exterior.
- Per governar un territori tan extens el faraó necessitava servidors fidels i eficaços. L'administració central era presidida per un visir, mentre que un governador controlava cada província. Un elevat nombre de funcionaris feia complir les ordres del -faraó.
- L'altre gran pilar del poder del faraó era l'exèrcit, del qual era el cap suprem. Els soldats protegien el territori egipci contra els enemics exteriors i preservaven el poder del faraó de les revoltes internes.

- **4.2. ELS PRIVILEGIATS**

- Els alts funcionaris, els governadors, els caps de l'exèrcit i els sacerdots constituïen la classe social més important de l'antic Egipte. Eren una veritable noblesa.
- Els nobles posseïen grans territoris i moltes riqueses. Tot i que el faraó era el propietari de tot el país, per atreure's la fidelitat dels nobles, o com a recompensa pels seus serveis, els regalava terres i els afavoria amb càrrecs i regals.
- Per atendre els nombrosos temples del país hi ha via una casta de sacerdots que dirigia els ritus religiosos, practicava la ciència (observacions astronòmiques, càlculs matemàtics, etc.), dominava l'escriptura jeroglífica i administrava les terres del temple.
- Els escribes també tenien una vida privilegiada. Coneixien els secrets del càlcul - i l'escriptura, eren els encarregats de calcular els impostos, de dirigir les obres de construcció i d'irrigació, d'organitzar l'exèrcit i de transcriure les ordres del faraó.

- **4.3. EL POBLE D'EGIPTE**

- La majoria de la població d'Egipte eren pagesos. Tot i que eren lliures, estaven lligats a la terra, que pertanyia al faraó, als nobles o als temples.
- Els pagesos havien de lliurar una part de la collita als funcionaris del faraó o del temple. A més, estaven obligats a treballar gratuïtament en la construcció de les grans obres públiques (piràmides, temples...).
- També hi havia un nombre abundant de mercaders i artesans. Els oficis més comuns eren el tissatge del lli, la manipulació de la pedra i dels metalls, l'orfebreria i el tractament del cuir i de la fusta i la ceràmica.
- Totes aquestes activitats les feien en petits tallers privats o bé en grans complexos que depenien del faraó, dels nobles o dels temples.
- Per sota de la resta de la població, i vivint en condicions pitjors, hi havia els esclaus, però no eren gaire nombrosos.

Societat i cultura

Faraó

Era alhora el rei i un déu vivent

Era la màxima autoritat política, militar i religiosa, perquè

Era el descendent del déu Osiris a la terra i havia d'assegurar l'harmonia en el món.

Així doncs les seves ordres eren lleis i els egipcis l'adoraven com un déu.

Privilegiats: sacerdots, funcionaris, caps de l'exèrcit

Els sacerdots vivien als temples i s'ocupaven del culte als déus.

També es dedicaven a la ciència. Els alts funcionaris normalment eren familiars del faraó

Els escribes es formaven a les escoles dels temples. Recaptaven els impostos, duien la comptabilitat del regne i

Transcrivien les ordres del faraó

Artesans, mercaders, pagesos

Eren persones lliures. Vivien a les ciutats o als pobles, els grans artesans i mercaders estaven protegits pel faraó.

Els pagesos la majoria (90%) no posseïen la terra que cultivaven, que pertanyia al faraó. A canvi, una part de la collita s'oferia al faraó com a impostos. Alguns mesos de l'any havien de treballar a la construcció de les grans obres.

Esclaus

Eren presoners de guerra o persones amb deutes.

No n'hi havia un nombre gaire elevat i la majoria treballaven per al faraó

Les matemàtiques i l'astronomia

- En **geometria** sabien calcular problemes com l'àrea d'un triangle, la d'un trapezi o la d'un cercle. Fins i tot coneixien una aproximació del nombre pi.
- A més, s'han trobat textos en els quals es resoltes diversos teoremes matemàtics
- Els càlculs matemàtics i les observacions astronòmiques els van permetre establir un calendari de 365 dies i dividir el dia en 24 hores.

La Medicina

Les tècniques de **momificació** els van proporcionar coneixements d'anatomia. De fet, els seus cirurgians i dentistes van treballar amb una habilitat no aconseguida en el món occidental fins a finals del segle XIX.

També en farmàcia van desenvolupar mètodes com les **inhalacions** de productes aromàtics contra la tos, i en la composició de les seves medecines hi apareixien substàncies que actualment es fan servir en medicina.

En els papirs apareixen tractaments contra les malalties respiratòries i digestives, de l'oïda, desl ossos...

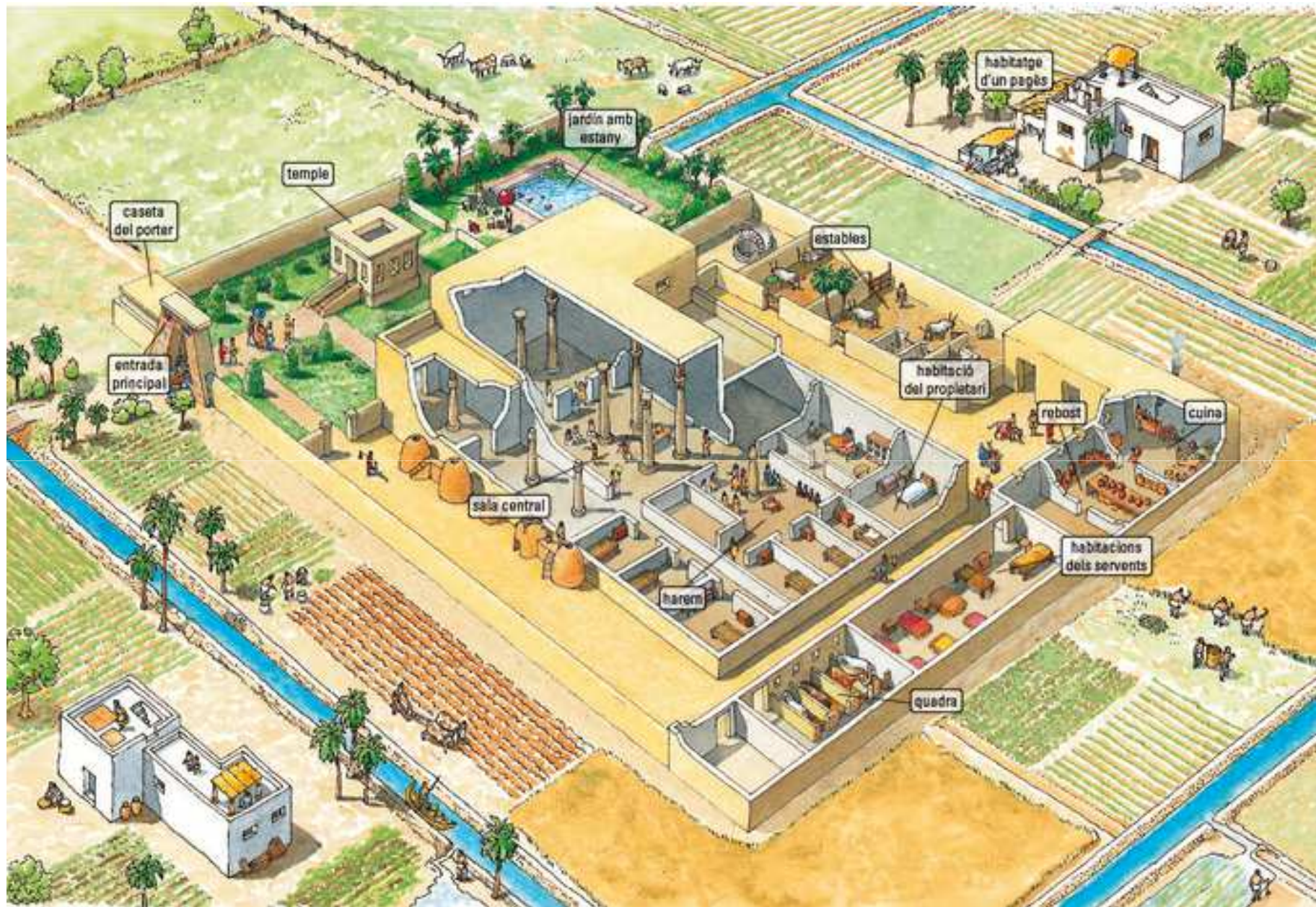
Descobreix

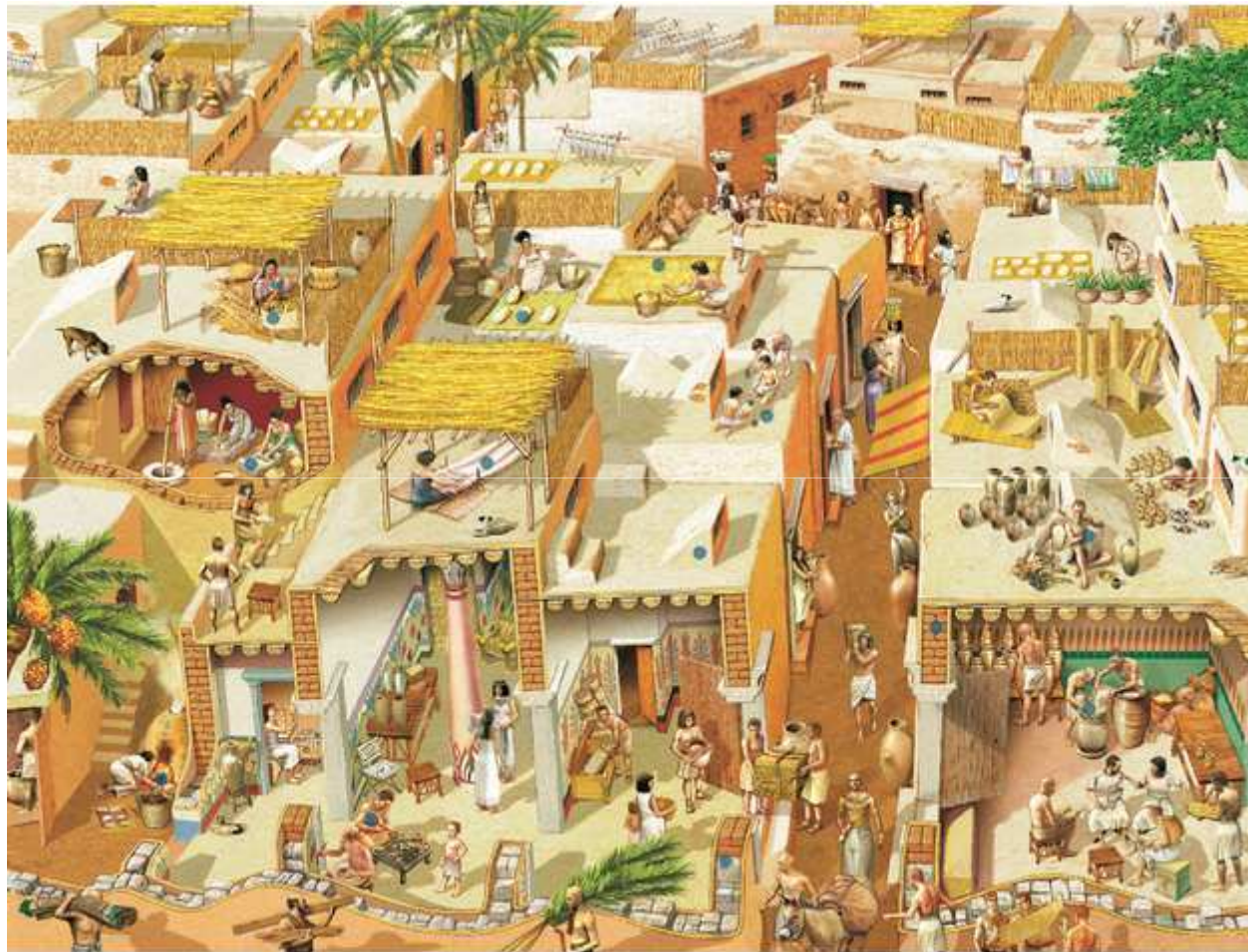
- **LA VIDA QUOTIDIANA A L'ANTIC EGIPT**

- La majoria de la població egípcia era pagesa i habitava en pobles petits a la riba del Nil. Els més rics i privilegiats vivien en residències construïdes amb pedra i maons que solien estar envoltades amb un mur alt.
- Els pagesos vivien en habitatges senzills, construïts, primer, amb canyes i fang i, més endavant, amb tova.
- A Egipte hi havia poques ciutats i tenien com a funció principal ser el lloc de residència del faraó i dels nobles. S'hi aplegaven comerciants d'arreu d'Egipte i s'hi trobaven artesans de tota mena d'oficis.

- **Alimentació i vestit**

- La dieta d'una bona part de la població egípcia era molt senzilla. El pa i la cervesa eren els aliments bàsics, a més de peix sec, llenties i pèsols. També menjaven fruita, especialment figues i raïm. Feien servir mel i dàtils com a edulcorants i per fer pastissos.
- El menjar dels rics era més variat i incloïa nombrosos plats d'aviram, carn, verdura i fruita.
- El vestit dels egipcis també era molt senzill: els nens solien anar nus, les dones portaven una túnica de lli i els homes duïen una mena de faldilla lligada a la cintura.
- La gent rica anava vestida amb roba lleugera, i tant els homes com les dones s'adornaven amb joies, diademes i pectorals. Les dones se solien cobrir el cap amb perruques molt vistoses.

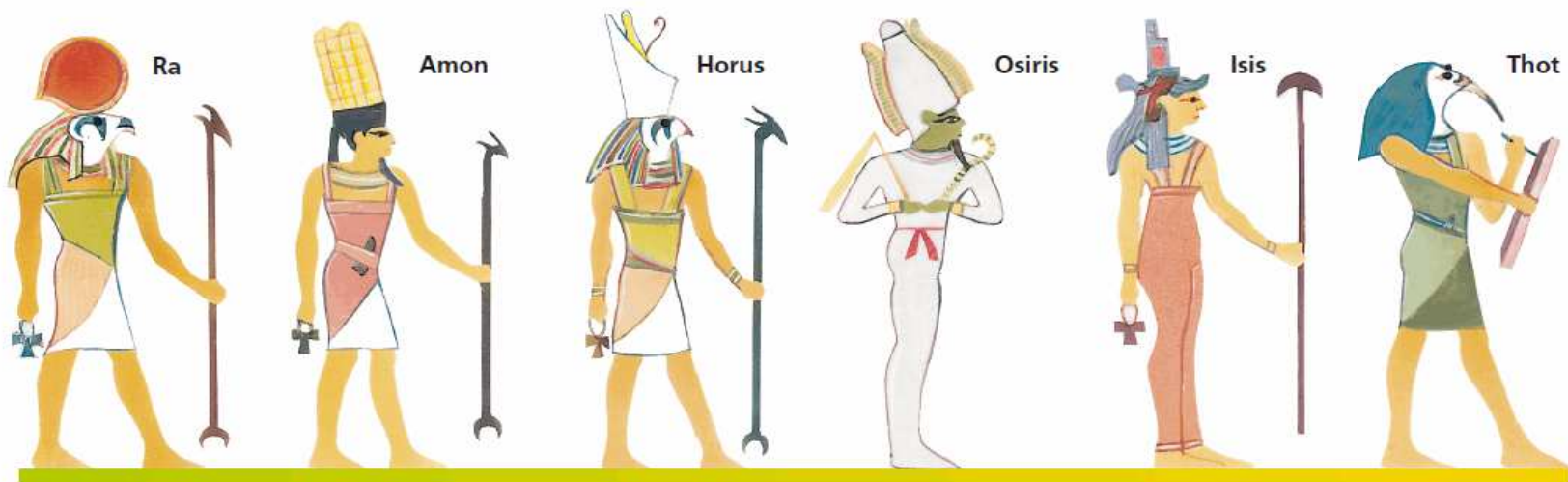
5. La religió egípcia

• 5.1. ELS DÉUS D'EGIPTE

- La religió egípcia era politeista, és a dir, els egipcis adoraven molts déus. Cada ciutat o cada província egípcia tenia els seus déus locals; però n'hi havia alguns que eren venerats arreu d'Egipte.
- El déu més popular i més venerat era Ra, personificació del Sol, que es va acabar identificant amb Ammó (Amon-Ra).
- Osiris era el déu dels morts, perquè, segons la llegenda, havia ressuscitat després d'haver estat assassinat pel seu germà Seth, déu de les tenebres.
- Del matrimoni d'Osiris amb la seva germana Isis (deessa de la fertilitat) en va néixer Horus, déu de la guerra. Uns altres déus importants eren Anubis (déu de l'infern) i Thot, inventor de l'escriptura i déu de la saviesa.
- A Egipte el faraó era adorat com una divinitat, era considerat la imatge vivent a la Terra del déu creador i tenia la funció d'imposar-hi l'ordre contra el caos.
- A més del culte oficial, la gent adorava divinitats familiars i locals; era molt supersticiosa i es protegia de la influència dels mals esperits amb amulets.
- Els déus habitaven als temples i es reencarnaven en l'estàtua que hi havia al santuari de cada temple.
- Els sacerdots havien de retre culte als déus i obsequiar-los amb ofrenes. Durant les festes religioses duien l'estàtua del déu en processó sobre una barca sagrada.
- .

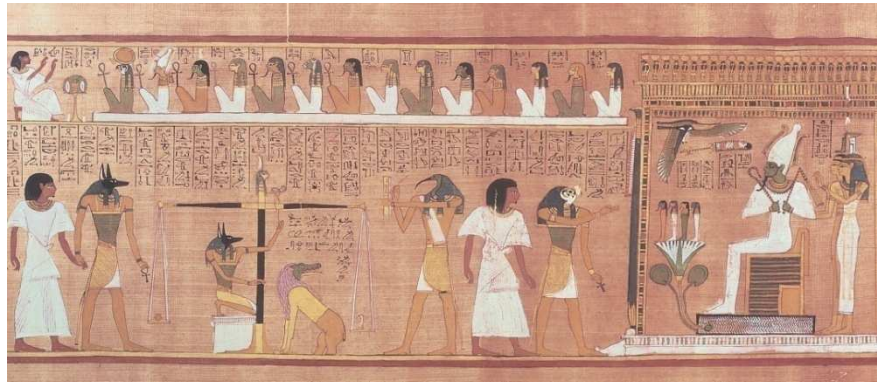

Tríada del déu Osiris amb la seva esposa Isis i el seu fill Horus. Representen una estructura familiar.

- **5.2. LA VIDA D'ULTRATOMBA**

- La religió egípcia prometia una vida després de la mort. Per als egipcis els éssers humans estaven formats per un cos i una ànima (el *ka*). Per assegurar que, després de la mort del cos, el *ka* accediria a la vida d'ultratomba, el cos havia de restar incorrupte (momificació).
- Amb aquesta finalitat la família feia embalsamar el difunt, que al cap de quaranta dies es convertia en una mòmia dissecada. Tot seguit se celebraven els funerals i es transportava el difunt en processó fins a la tomba, on començava el viatge cap al més enllà.
- Els difunts s'havien de presentar davant el Tribunal d'Osiris, que en jutjava la vida terrenal. Per preparar-se per al judici deixaven a la tomba un exemplar del *Llibre dels morts*, una recopilació de regles sobre com s'havia de comportar el difunt davant el Tribunal. Si el difunt superava el judici, podia entrar en el més enllà, on continuava fent les activitats quotidianes.
- La família deixava ofrenes a la tomba juntament amb petites estàtues plenes d'inscripcions màgiques. Els egipcis creien en la màgia i pensaven que les pintures i les estàtues prenien vida en el més enllà

El judici d'Osiris

Cor-----representa la consciència i moralitat

Ploma----símbol de la veritat i justícia universal

Un jurat feia preguntes al difunt sobre la seva conducta passada i depenen de les seves respostes el cor augmentava o disminuïa de pes. Al final **Osiris** dictava sentència i si era positiva el seu **Ka** (força vital) i el seu **Bar** (força anímica) es trobaven amb la mòmia i podien viure eternament al paradís. Però si era negativa, el cor era menjat per **Ammit** la devoradora dels morts (monstre amb cap de cocodril, melena, cos i braços de lleó i cames de hipopòtam). Això es denomina la 2a mort i suposava pel difunt el final de la seva condició d'immortal: aquella persona deixava d'existir per la història d'Egipte.

falcó

babuí

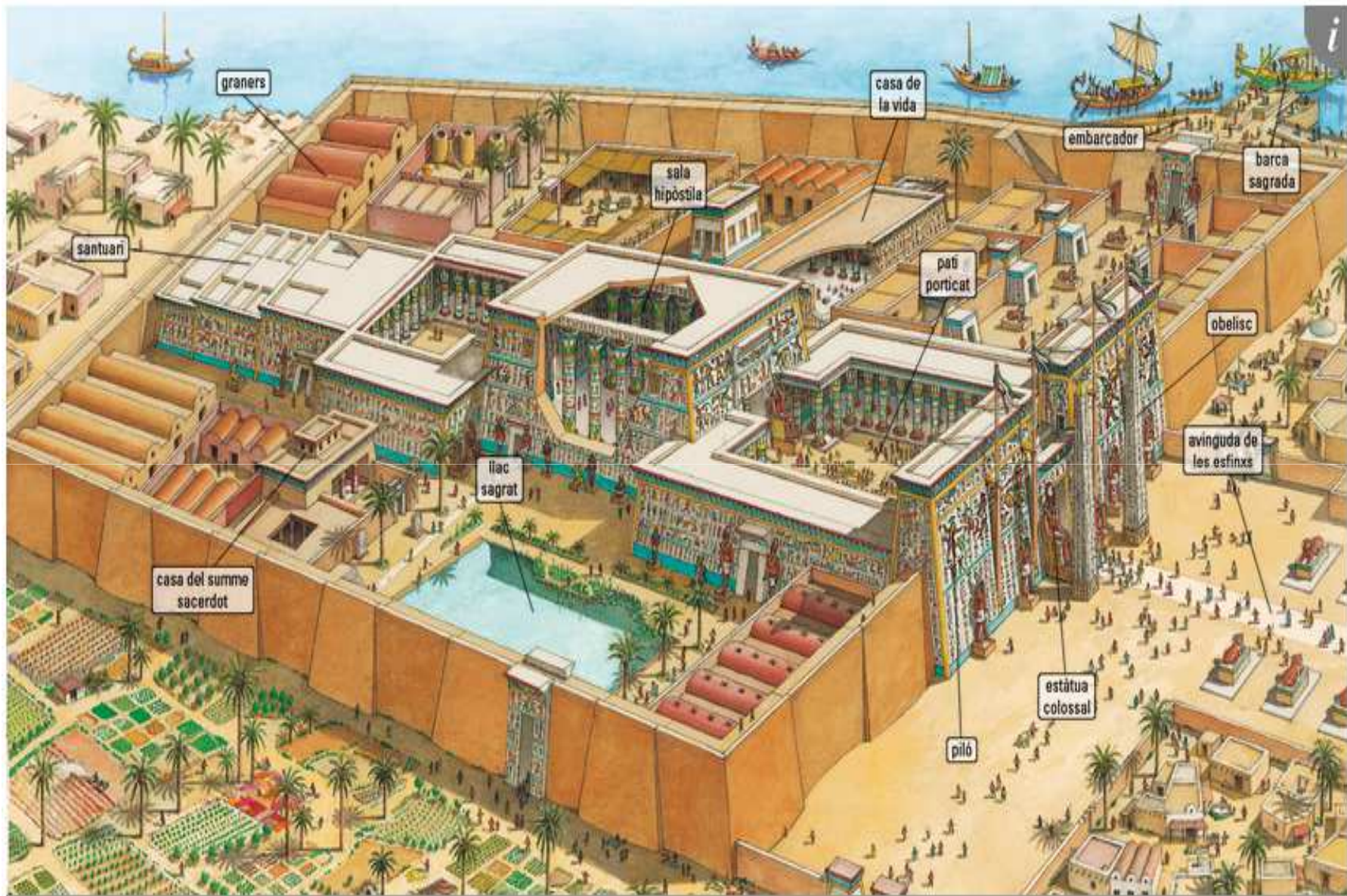
xacal

ésser humà

El temple, residència dels déus

- **6.1. L'ARQUITECTURA EGÍPCIA**
- L'arquitectura egípcia és arquiteurada, és a dir, amb coberta plana aguantada per columnes enormes. No hi ha ni arcs ni voltes. El pes de la coberta passava a les columnes a través d'una llinda o arquitrau. Els edificis es feien amb pedra i es decoraven amb gravats, escultures i pintures.
- L'art egipci es caracteritza pel fet de seguir unes regles fixes i inamovibles. Els artistes no havien d'innovar, sinó conèixer aquestes regles perfectament i fer obres d'art semblants a les anteriors.
- Les grans construccions són temples i tombes, que tendeixen al monumentalisme. Els temples estaven emmurallats i l'interior estava estructurat en diverses dependències.
- L'accés als temples estava restringit i només el faraó i els sacerdots podien entrar al santuari. La gent només podia anar al pati durant les processons i a les festes; els nobles i els funcionaris hi podien accedir fins a la sala hipòstila.

Temple egipci

“gran palau” de la divinitat

- Els dos temples més importants estan situats a Karnak i a Luxor, tots dos dedicats al déu Amon.
  - El de **Luxor** fou realitzat durant **l'Imperi Nou** i es deu a l'obra de dos faraons: Amenhotep III i Ramses II. El primer va construir la part interior i Ramses II el recinte extern. No obstant, el temple va tenir tal importància que molts altres faraons contribuïren a l'engrandiment del recinte amb la decoració, relleus.....
- Com a materials de construcció s'han utilitzat **pedres de grans dimensions**. L'ús d'aquestes pedres en un país amb una gran escassetat d'aquest material permet pensar que el temple devia ser un edifici important. Pel fet que no coneixien l'arc com a element constructiu, les cobertes són planes.

descripció

- La llargada total del temple és de 260 metres y estava dedicat a Amon. Estava format per:
- Té una **entrada** majestuosa, per impressionar el qui entra i mostrar el poder del déu i del faraó, que és qui construeix
- S'hi entra per una avinguda flanquejada amb esfinxs (ésser fabulós, amb cap humà i cos de lleó. A l'antic Egipte podia tenir cap de moltó perquè s'assimilava a un déu) a cada costat
- Després **dos obeliscs** (monument commemoratiu en forma de pilar amb quatre cares iguals i acabat en piràmide) assenyalen l'entrada del temple. Dels dos un fou traslladat a la plaça de la Concordia a París al 1836 com regal de Mohamed Alí. L'altre de 25 metres d'alçada està decorat amb una escena en la que Ramses II adora a Amon i tres franges de jeroglífics en les que es descriu el protocol real junt a una lloança a les construccions y victòries del faraó i la duració del seu regnat.
- Uns **pilons** que eren dos alts i groixuts murs situats ambdos costats de la porta. Foren construïts per Ramses II on relata la batalla de Qadesh contra els hititas. Representa l'entrada al temple

- A l'entrada estan les famoses estàtues sentades de Ramses II decorades amb imatges de presoners que representen els 9 pobles conquerits d'Egipte. La reina Nefertari apareix a cada costat. Les estàtues són de granit amb una alçada de 15,6 metres. Originalment existien 4 estàtues més.
- A continuació trobem **el pati porticat** afegit per Ramses II. Està compost per 74 columnes que mostren al faraó amb diferents divinitats. Les columnes estan col.locades amb 2 fileres al voltant del pati.
- Després trobem ja la **sala hispostila**(sala formada amb nombroses columnes gravades amb jeroglífics). Aquesta sala era de recepció i sol hi podia accedir els funcionaris, sacerdots i escribes...
- La sala hispostila conduïa al **santuari** on es guardava l'estàtua de déu

Altres parts del temple:

- la casa del summe sacerdot, el sacerdot es considerava el delegat del faraó per realitza el culte
- El llac sagrat situat al costat del temple, es treia al déu en una barca sagrada durant les festes que era quan el poble egipci aprofitava per venera'l
- Casa de la vida; lloc dedicat a l'educació en un nivell més alt. Sol hi podien anar sacerdots, escribes...
- Els graners: és un edifici amb una funció religiosa, ja que era la residència d'Amon i un lloc de culte a aquest Déu. Però també tenia una funció econòmica, perquè era un centre comercial: s'hi emmagatzemaven molts productes agrícoles provinents dels impostos i les terres pròpies dels sacerdots, després els venien....
- El temple estava emmurallat per protegir l'estàtua del déu

Funció social del temple

- El temple no era un **lloc de culte** popular perquè hi habitaven els déus i només els faraons, els seu familiars i els sacerdots tenien accés al santuari.
- El poble només podia accedir al pati, i els funcionaris i els nobles, fins a la sala hipòstila
- El poble egipci tenia un accés restringit als temples, ja que tan sols accedia al pati o se situava davant dels pilons per fer les seves ofrenes als déus.
- El santuari estava reservat als sacerdots que celebraven diàriament les cerimònies de culte.

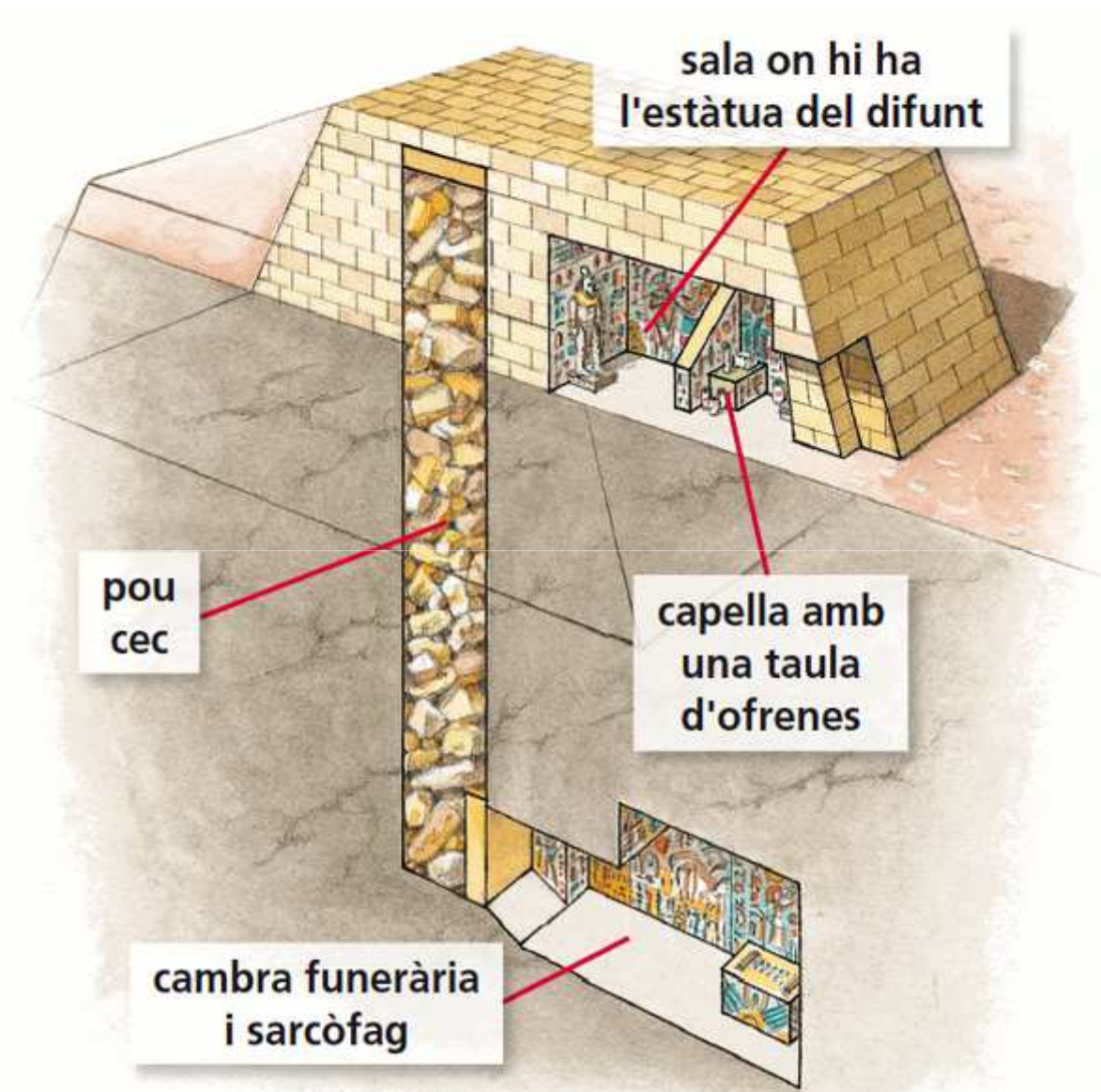
- En aquest recinte els sacerdots feien els estudis astronòmics i també hi havia escoles i biblioteques on s'ensenyava als escribes l'art de l'escriptura
- A més els sacerdots també aconsellaven al faraó i administraven justícia des del temple
- Sovint, se celebraven gran processons a l'exterior del temple, a les quals podia accedir el poble, i en què els sacerdots portaven l'estàtua del déu a sobre d'una barca sagrada fins a un temple veí.

- **6.2. LA PINTURA MURAL**

- La pintura egípcia representa temes de la vida quotidiana i de la naturalesa i, com l'arquitectura, seguia unes regles rígides. Les figures estan representades sempre amb la cara, els braços i les cames de perfil, mentre que l'ull i el tronc estan representats de cara.
- Són pintures planes, sense profunditat ni perspectiva. La mida de les figures no n'indica proximitat o llunyania, sinó la jerarquia social del personatge: els déus i els faraons sempre estan representats a una mida més gran. Utilitzaven colors de tonalitats vives, sense barreges ni ombres.

7. Les tombes egípcies

- La creença en la vida d'ultratomba va fer que els faraons i els membres de les classes socials elevades construïssin grans tombes per protegir el repòs del difunt.
- Els grups socials més pobres, que no podien sufragar-ne la construcció, eren momificats i enterrats en grans fosses o sota la sorra del desert.
- **Les mastabes**
- Les primeres tombes egípcies eren unes construccions rectangulars no gaire altes anomenades mastabes.
- **Les piràmides**
- Amb la superposició de mastabes es van crear les piràmides. Destaquen especialment les de *Keops, Kefren* i *Micerí*, a Gizeh.
- Per impedir els robatoris a les tombes l'entrada de les piràmides estava amagada i a l'interior hi construïen galeries que anaven a parar a cambres falses. Les veritables cambres funeràries, plenes de tresors, estaven dissimulades i tapiades.
- **Els hipogeus**
- A l'Imperi Nou la por als saquejos i als robatoris freqüents va fer que els faraons preferissin ser enterrats en hipogeus, que són unes grans cambres funeràries excavades sota terra i decorades amb molt de luxe.
- El conjunt més interessant d'hipogeus està situat a la Vall dels Reis, a prop de Tebes. En destaca el de Tutankamon, que va ser trobat intacte l'any 1922.

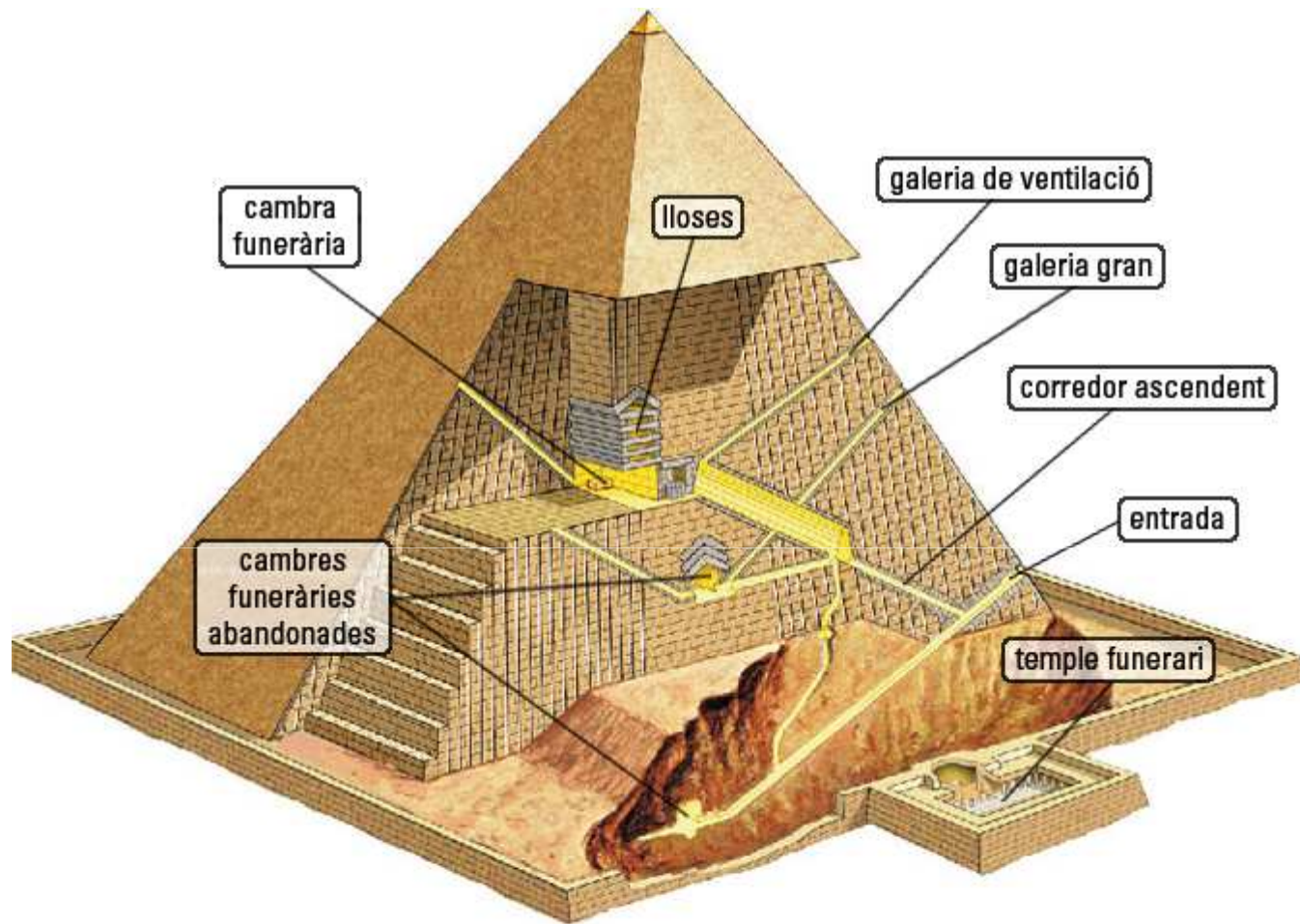

sala on hi ha
l'estàtua del difunt

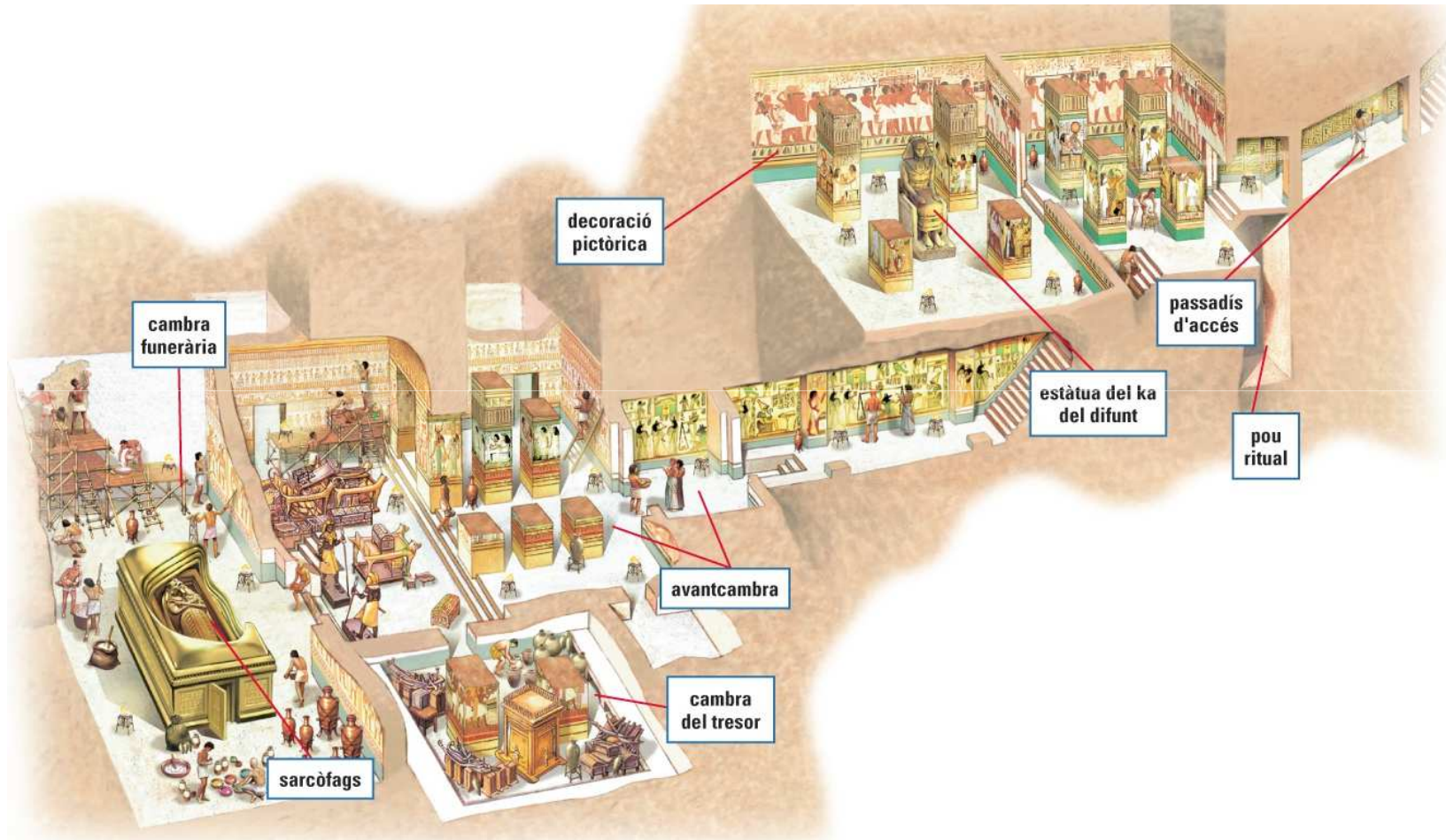
pou
cec

capella amb
una taula
d'ofrenes

cambra funerària
i sarcòfag

EGIPTE

Als marges del Nil

La base econòmica és l'agricultura

Organització política en ciutats-estats
I després en imperis

Societat jerarquizada

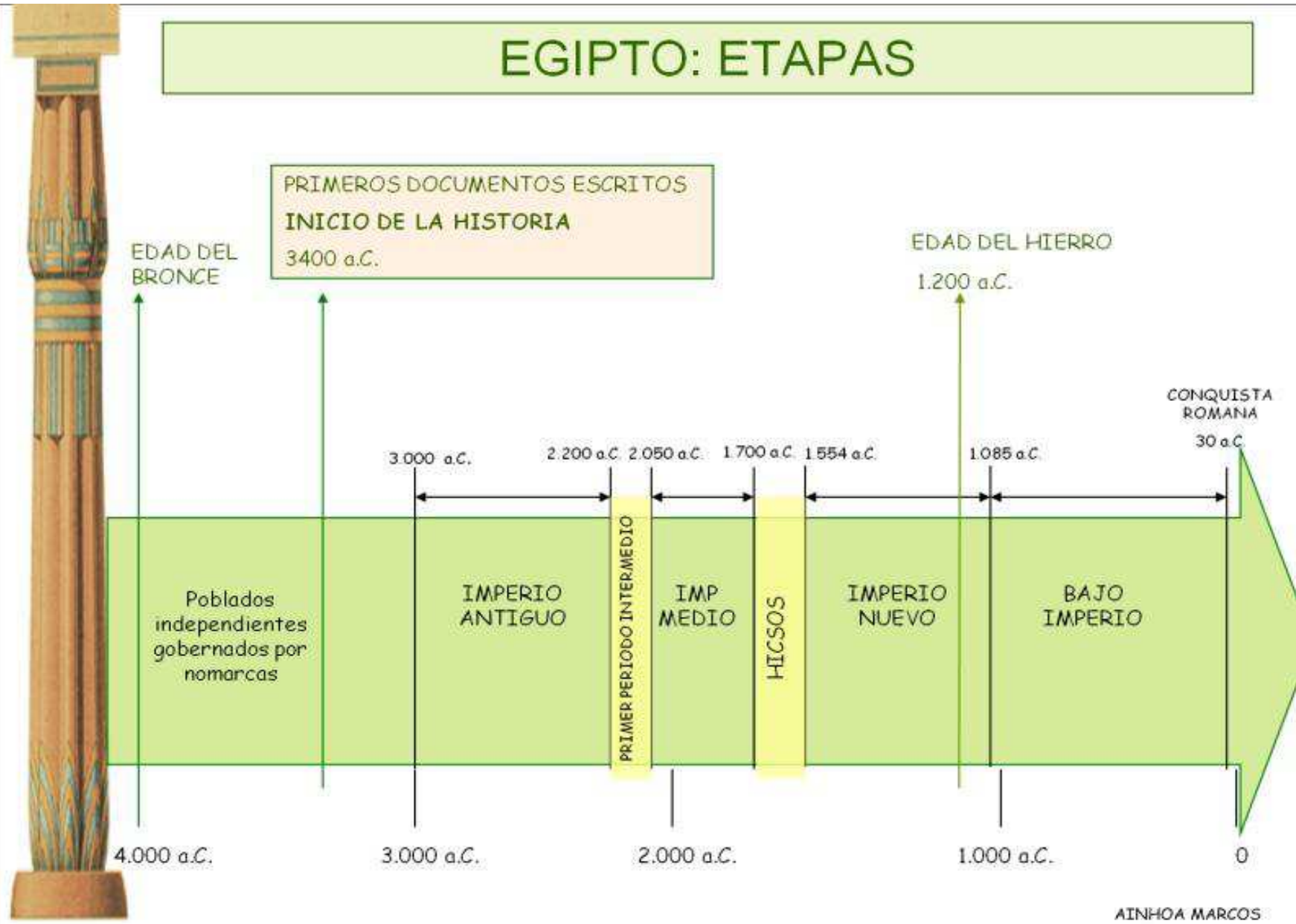
Esriptura jeroglífica

Religió politeista

Arquitectura religiosa

temple
Construccions
funeràries

EGIPTO: ETAPAS

EXERCICIS

1. Busca al mapa: P. Anatòlia, Riu eufrates, riu tigris, riu Nil, Mesopotàmia, Alt Egipte, Baix Egipte, Mar Mediterrani, Mar Roig, Golf Pèrsic, Memfis, Babillònia.
2. Quines característiques tenien les primeres ciutats Estat de Mesopotàmia?
3. Quins grups socials hi havia? A quines tasques es dedicaven?
4. Describeu l'estructura d'un ziggurat. Amb quin material els construïen?
5. Quins beneficis aporta el Nil al territori d'Egipte?
6. Què simbolitza la doble corona del faraó? Quins altres símbols de poder porta el faraó? Què simbolitza cadascun?
7. Quins grups formaven el poble egipci? Quina funció tenia cada un d'aquests grups socials?

8. Quina escena hi ha representada al papir? Quan tenia lloc?
9. Identifica els diversos personatges, en què hi ha representats tres moments, què passa a cadascun?
10. En quin moment el difunt havia de recitar la confessió? Què havia de mirar de demostrar amb això?
11. Busca informació per saber en què consistia el procés de momificació
12. Esbrina quina part del cos es guardava a cadascun dels vasos canopis
13. Describeu les parts del temple i explica quina funció feia cadascuna.
14. Explica quines diferències hi ha entre una mastaba, una piràmide i un hipogeu. Quina funció tenia cada construcció?